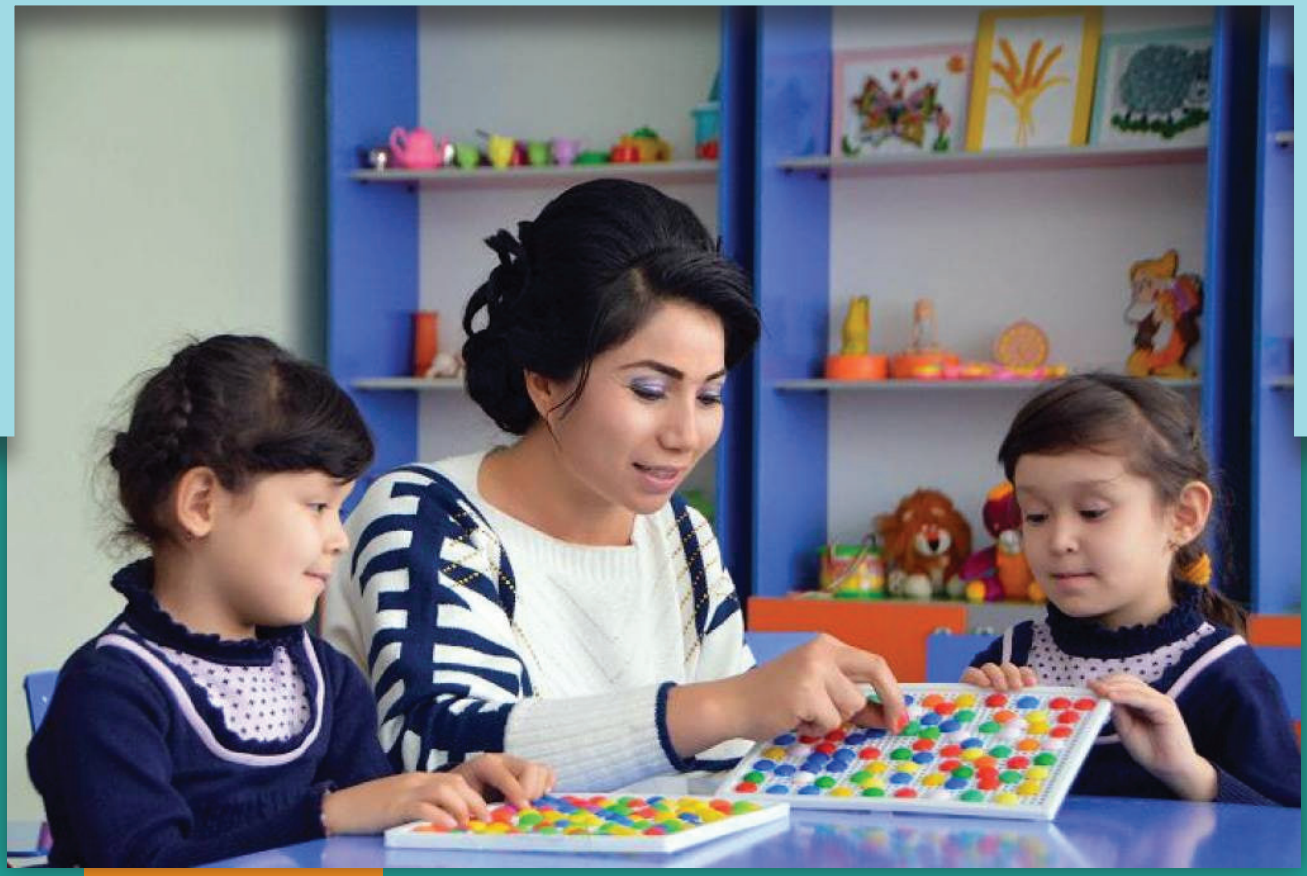
ISSN: 3060-4613

O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti

№11(1)
2026

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar böyiça)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport maşğulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqiçlari böyiça)
13.00.07 Ta'limda menejment
13.00.08 Maktabgaça ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGAÇA VA MAKTAB TA'LİMİ

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslaşgan ilmiy jurnal

MAKTABGAÇA VA MAKTAB TA'LİMİ

Elektron naşr. 536 sahifa,
2-oktyabr, 2026-yil.

BOŞ MUHARRIR:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

BOŞ MUHARRIR ÖRINBOSARI:
Aşurov Ramzidin Ramazonoviç – Psixologiya fanlari böyiça falsafa doktori (Phd), dotsent

TAHRIRIYAT KENGAŞI A'ZOLARI
Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Şoumarov Ğ.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirğizboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Karimova E.G. – Sotsiologiya fanlari nomzodi, dotsent
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Şaripov Ş.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Şermuhammadov B.Ş. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qöldoşev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozoğiston)
Rejep Özyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Ça – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Ş. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi Özbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM boş muharriri, Özbekiston Respublikasida xizmat körsatgan jurnalist, filologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD), dotsent
Ğafurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Şomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Raxmonova Z. A. – filologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD)
Nematov Ş.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Sayimova D. K. – texnika fanlari bo'yiça falsafa doktori (PhD)
Yuldaşeva F.I. – pedagogika fanlari böyiça falsafa doktori (PhD),dotsent
Yuldaşeva D.B. – filologiya fanlari böyiça falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toşkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Panjiyev M. A. – Qaşqadaryo viloyati Maktabgaça va maktab ta'limi boşqarmasi boşliğining birinçi örinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bölimining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor öğli – Pedagogika fanlari böyiça falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va işbilarmon" MÇJ
Hamkorlarimiz: Özbekiston Respublikasi Ta'lim va ilm-fan vazirligi, Özbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Aşurov Ramzidin Ramazonoviç – Doctor of Philosophy (PhD) in Psyçology, Associate Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:
Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Şoumarov Ğ. B. – Doctor of Psyçological Sciences, Academician
Qirğizboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor
Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Persçool and Sçool Education of the Republic of Uzbekistan
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Şaripov Ş.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Şermuhammadov B.Ş. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoşev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psyçological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psyçological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep Özyurek – Doctor of Psyçological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Ça – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psyçological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Abdullayeva N. Ş. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor
Doniyorov S. M. – Editor-in-Çief of the DM Editorial Office of the newspapers "Yangi Özbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Şomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psyçological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psyçological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor
Rakhmonova Z.A. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Nematov Ş.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Sayimova D. K. – Doctor of Philosophy (PhD) in Teçnical Sciences
Yuldaşeva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldaşeva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Taşkent State University of Economics
Aşurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psyçology, Associate Professor
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Presçool and Sçool Education of the Kaşkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researçer of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences
Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgaça va maktab ta'limi" jurnali Özbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni çop etiş uçun milliy ilmiy naşrlar röyxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari böyiça: OAK Kengaşi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

• Ekspert kengaşi (29.10.2024-y., №10)

• Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari böyiça: Toşkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

• Ekspert kengaşi (25.05.2025-y., №10)

• Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgaça va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

Özbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi böyiça röyxatdan ötkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA

Ta'lim jarayonida deontologik tamoyillar asosida nizolarni boşqariş 10
Mirzayeva Faroxat Odiljonovna

Sun'iy intellekt asosida maktab öquvçilarining matematik xatolarini diagnostika qiliş va individual tavsiyalar şakllantirişning gibrid adaptiv modeli 15
Abdullayeva Nazokat Isayevna, Abdurazzoqova Zebuniso Tolmas qizi

Harbiy xizmatçilarning pedagogik mahoratini oşirişning ilmiy-metodik asoslari 21
Yadgarov Ravşan Ergaşeviç

Inklyuziv ta'limda logopedik texnologiyalardan foydalaniş metodikasi 27
Ikramova Dilafruz Furqat qizi, Ilhomova Malikaxon Dilşod qizi

Faoliyat markazlari vositasida maktabgaça yoşdagi bolalarning raqamli savodxonligini şakllantiriş metodikasi 30
Jo'rayeva Gulira'no Nazirjon qizi

Bölajak tasviriy san'at öqituvçilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirişda an'anaviy naqqoşlik san'atining pedagogik imkoniyatlari 36
Rözmetov Quvondiq Şanazaroviç

Pedagogik hamkorlik asosida ösmir yoşdagi öquvçilarda ijtimoiy voqelikka sezgirlikni tarbiyalaş mexanizmlari 42
Bazarova Gulnoza Ziyodulla qizi

Talabalarning ijtimoiy-emotsional kompetensiyalarini jismoniy madaniyat vositasida rivojlantiriş metodikasini takomillaştiriş 47
Imomov Asliddin Abdurazoqoviç

Harakatli öyinlar yordamida boşlanğiç sinf öquvçilarining harakat faolligini oşiriş usullari 51
Ernazarova Ziyoda Erkin qizi

Sun'iy intellektning inson fikrlaş qobiliyatiga ta'siri: intellektual rivojlaniş uçun imkoniyatlar va tafakkur zaiflaşuvi xavfi 55
Tölaganov Abdumalik Abdiraximoviç

Jadidçilik harakatining vujudga kelişining ijtimoiy-tarixiy şart-şaroitlari 60
Nişonov Muhammad Bahodir öğli, Pulatov Şerdor Nematjonoviç

Maktabgaça ta'lim taşkilotlari direktorlarining kasbiy kompetentligini rivojlantirişning nazariy-metodologik asoslari 66
A'zamova Malohat Nadjimovna

Söz yasalişi, morfologiya va sintaksisning özига xos xususiyatlari 70
Bobojanov Şaripboy Xudoşukiroviç

Inklyuziv ta'limda diskriminatsiyani oldini oliş va ularni psixologik qöllab quvvatlaş tamoyillari 74
Bozorova Muxlisa

Neyro logopediya va biometriya 78
Foiqova Diyora Anvar qizi

Bölajak öqituvçilarning metakognitiv faoliyatini rivojlantirişda refleksiv topşiriqlardan foydalaniş 83
Ibrohimova Şahlo Umarali qizi

3–4-sinf öquvçilarining badiiy asarlar öqişga qiziqişini oşirişning metod, şakl va vositalari 88
Rasulova Zohida Sindorovna

Raqamli ta'lim muhitida kasbiy-refleksiv kompetensiyalarni rivojlantirişning metodik tizimini integratsiyalaş 92
Talabova Dilrabo Tolibova

Informatika va uni öqitiş metodikasi fanini öqitişda adaptiv öquv dasturlari va virtual laboratoriyalardan foydalanişning metodik tizimi 98
Xomidov Zohidjon Adhamjon öğli

Развитие профессиональной компетентности будущих педагогов в условиях цифровизации образования 104
Шаланков Константин Константинович

Pedagogik loyihalaştiriş orqali öquvçilarning şaxsiy va ijtimoiy rivojlanişini ta'minlaş 109
Abdullayev Muxammadimin Egamberdiyeviç, Nazarova Nilufar Ismailovna

Dual ta'lim va refleksiv kompetensiya: pedagog kasbiy rivojlanişining yangi imkoniyatlari 113
S. R. Mansurova

Bixevioristik yondaşuv futurologik könikmalarni rivojlantiruvçi pedagogik va psixologik omil sifatida 118
Nişonov Nodir Alimjanoviç

Linguoculturological Features of the Concept "Respect And Esteem" in English and Uzbek Cultures 121
Naimova Dildora Kaxramonovna

Klasterli yondaşuv asosida bölajak pedagoglarning forsayt kompetensiyasini rivojlantiriş 125
Sotbarov Atabek Asilbek öğli

Nizolar paydo bölişining psixologik omillari 132
Olimov Saydullo Soxobjonoviç

Matematikadan milliy öquv dasturi loyihasi mazmuni haqida 141
Djumayev Mamanazar Irgaşeviç

Professional Requirements for Prospective English Language Teachers in Teaching Writing to Students With Special Educational Needs 149
D. X. Saydazimova

"Bilingval öquv muhiti" va "kreativ modellaştiriş" tuşunçalarining mazmuni va özaro boğliqligi 154
Djabbarova Feruza Odilovna

Texnologiya darslarida sun'iy intellekt vositalari orqali öquvçilarning ijodiy fikrlaş qobiliyatini rivojlantiriş imkoniyatlari 161
Raxmatov A'zam Aşur öğli, Tursunova Sevara Jamşid qizi

Autistik spektr buzilişli bolalarning luğat boyligini rivojlantiriş va muloqot ko'nikmalarini şakllantiriş metodikasi 165
Tuxtayeva Maxfirat

Maktabgaça tayyorlov yoşdagi bolalarga ekologik ta'lim-tarbiya berişda innovatsion ta'lim texnologiyalaridan foydalaniş yöllari, şakl va vositalari 170
O'razova Maqsuda Şuhratning qizi

Raqamli hamkorlikda refleksiya va muqobil yeçimlarni yaratişning metodik imkoniyatlari 175
Yusupov Muxtorbek Roximoviç

Multimodal ta'lim texnologiyalari asosida pedagogik kadrlarni tayyorlaşning integrativ ilmiy-metodik tizimi 179
Sultonova Zaxro Baxtiyor qizi

Sun'iy intellekt vositalaridan foydalanişning maktab matematika ta'limidagi imkoniyatlari va çeklovlari 186
Almuratov Shavkat Narpulatovich, Turdiqulova Xulkaroy Anvarovna, Yuldasheva Aziza Azamat qizi, Razzoqova Mahliyo Naimjonovna

Qalbing orom olar maqom eşitsang: özbek milliy mumtoz musiqa san'atining falsafiy, psixo-emotsional va ilmiy-akustik asoslari 192
Ergashxonov Baxodirxon Toxirxon o'g'li

Milliy qadriyatlar asosida bolalarning ijtimoiy moslaşuvini ta'minlaşda maktabgaça ta'lim taşkiloti va oila hamkorligi 197
I. N. Hasanova, Boymirzayeva Nodira Maxmudjon qizi

Maktabgaça ta'lim samaradorligini oşirişda Mariya Montessori va Reggio metodikalari 199
Maxmudova Zulfiya, Hoshimova Dilnoza

Boşlanğiç sinf öquvçilarida fazoviy tasavvurlarni konstruktiv faoliyat vositasida rivojlantiriş 202
Dehqonova Mahliyo Şuhrat qizi, Bakirova Şahlo Muxtor qizi

Zamonaviy oilada rollar taqsimotining ijtimoiy-psixologik omillari 207
Majidov Jasur Baxtiyaroviç

Ösmirlik davrida tolerantlikning psixologik tuzilmasi va emotsional-irodaviy determinantlari 212
Qozoqova Intizor Ismoyiljonovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Bölajak boşlanğiç sinf öqituvçilarida gender stereotiplariga nisbatan tanqidiy tafakkurni rivojlantiriş metodikasini takomillaştiriş 217
Xolmatova Zulfiya Tillavoldiyevna

Boşlanğiç ta'lim jarayonida steam ta'lim texnologiyalarini qöllaş orqali öquvçilarning kreativ fikrlaşini rivojlantiriş metodikasi 221
Djumayeva Zoxidaxon Muxammadjonovna, Aliyeva Navrözbibi Abdijalilovna

Oila va maktabgaça ta'lim taşkiloti hamkorligining pedagogik asoslari 225
Iminova Dilnoza Nasirovna

Kreativ yondaşuv asosida bölajak ingliz tili öqituvçilarining lingvometodik kompetensiyalarini rivojlantiriş metodikasini takomillaştiriş 228
Yuldaşeva Umida Maxmudovna

Boşlanğiç ta'lim jarayoniga antropologik yondaşuv asosida öquvçilarni intellektual rivojlantiriş metodikasini takomillaştiriş 232
Oltiboyeva Kamola Şarofjon qizi

Инновационный подход к методам выразительного чтения в современном образовательном процессе Ташкентский университет гуманитарных наук 236
Пулатов Фуркат Тухтамуродович

Umumta'lim maktablarida iqtidorli öquvçilarni aniqlaş va ular bilan işlaş yöllari: jahon tajribasi tahlili 243
Zaynitdinova Masuda Abdukadirovna

Возможности "SMART"-технологий в образовании детей с ограниченными возможностями 250
Абдухоликова М. Б.

Inklyuziv ta'lim şaroitida koxlear implantli bolalarning eşituv-nutqiy faoliyatini taşkil etişning pedagogik şart-şaroitlari va metodik modeli 256
Mirzayeva Umidaxon Inamovna

Nemis tilida yozma nutq könikmalarini rivojlantirişning zamonaviy pedagogik usullari 261
Turamurodova Sevinç Anvarovna

Maktabgaça yoşdagi bolalarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirişda tarbiyaçining pedagogik mahorati va interfaol öyinlarning özaro uyğunligi 264
Kamoldinova Muazzam Avazbek qizi

Maktabgaça ta'lim tizimida kadrlar malakasini oşiriş sifatiga ta'sir etuvçi taşkiliy-pedagogik va ijtimoiy-psixologik omillar 270
Raximova Shaxlo Baxtiyorovna

Bölajak tarbiyaçilarni maktabgaça ta'lim taşkilotlarida bolalarni jismoniy tarbiyalaşga tayyorlaşning pedagogik şart-şaroitlari 276
Ibraximov Sanjar Urunbayeviç

Voyaga yetmaganlar bilan professional muloqot jarayonida emotsional intellektning ahamiyati 282
Raxmanova Dilnoza Farmanovna

Katta guruh tarbiyalanuvçilarining STEAM ta'lim texnologiyasi asosida nutqiy komptensiyasini şakllantiriş metodikasi 286
Tairova Madinabonu Baxtiyarovna, Sohobova Oyşaxon Asatillo qizi

Şifoxona şaroitida uzoq muddat davolanayotgan bolalarga ta'lim berişning pedagogik xususiyatlari va usullari 291
Vorisova Zuhra Raufovna

Tarix yönalişi talabalarida yozma manbalarni tanqidiy talqin qilişning nazariy va metodologik asoslari 295
Ergashbayev Shoxruhbek Shuxratjon o'g'li

Современный подход к инновационному преподаванию русского языка в вузах Узбекистана 300
Камолова Гулхумор Жамолдиновна

Sport maşğulotlari jarayonida funksional tayyorgarlikni rivojlantirişning nazariy va metodik asoslari 306
Aşurov Asadillo

Zamonaviy adabiy ta'lim asosida öquvçilarda hayotiy könikmalarni aksiologik jihatdan rivojlantiriş konsepsiyasi 311
Nazarova Mohigul Akmalovna

Ösmir yoşdagi bolalarning ijtimoiy faolligini rivojlantirişga yönaltirilgan samarali pedagogik texnologiyalar ...315
Salohiddinova Ğ. B.

Pedagogical Potential of Developing Environmental Values in English Language Teaching Abstract 320
Xujanova Shaxina Abdullayevna, Xamrayeva Charos Norvoyevna

Talaba yoşlarda empatiya va hayotdan qoniqişning inklyuziv ta'limga boğliqligi 326
Mamadjanov Ismoiljon Ibragimdjon öğli

Oliy ta'limda RAG texnologiyasiga asoslangan intellektual öquv yordamçilari:
imkoniyatlar, çeklovlar va ilmiy böşliqlar 331
Ibragimova Manzura Jumaqul qizi, Zokirov Sanjarbek Ikromjon öğli

Talabalarning ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantiriş metodikasini takomillaştirişning didaktik imkoniyatlari ...336
T. M. Xasanova

Talabalarning falsafiy bilimlarini şakllantirişda sun'iy intellektdan foydalanişning ilmiy-metodik tizimi 341
Nodirbekov Furqatbek Umarjon öğli

Olamning lisoniy manzarasi xususida mulohazalar 345
Şodiyeva Şoxida Inatovna

Boşlanğiç sinf öqiş darsligida öqişning ikki maqsadi va matn turlari: pirls nuqtai nazaridan tahlil
(3-sinf "öqiş savodxonligi" darsligi misolida) 349
Boyçayeva Şarifa Saidkulovna

Umumta'lim maktablarida biologiya fanini (inson anatomiyasi bölimini) öqitişda
neyropedagogik usullardan foydalaniş metodikasi 354
D. T. Atabayeva

Bölajak musiqa öqituvçilarining çolğu ijroçilik kompetensiyalarini rivojlantirişda
refleksiv yondaşuvning pedagogik imkoniyatlari..... 358
Djumaniyazov Uktam Madrimoviç

Guruhiy hamkorlik va refleksiv yondaşuv asosida talabalarning kreativ fikrlaş kompetensiyasini
rivojlantiriş metodikasi 363
G. X. Eşmurodova, D. M. Xolmatova

Yangi Özbekistonda zamonaviy pedagogik yondaşuvlar (STEAM)..... 368
Xakimova Istoda Xolmurzo qizi

Uzoq muddatli davolanişda bölgan yurak qon tomiri tizimlariga ega bolalar uçun
moslaşuvçan ta'lim muhitini yaratiş 373
Xakimova Gulşat Abdusalomovna, Juzboyev Nurlan Ural öğli

Самостоятельное создание упражнений теневого повторения (shadowing) студентами в
процессе изучения китайского языка 379
Шасаидова Лола Шамаксудовна

Talabalarning ilmiy dunyoqaraşini rivojlantirişda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan
foydalanişning pedagogik imkoniyatlari 383
Axmedova Nasiba Açilovna

Формирование навыков постредакционного машинного перевода у будущих
переводчиков на основе технологий искуственного интеллекта 387
Арслонова Севара Неймат кизи

Boşlanğiç tayyorgarlik bosqiçidagi basketbolçilarda yönaliş almaştiriş tezligini rivojlantiruvçi
integratsiyalaşgan tezlik-kuç maşqlari majmuasi.....391
Razakov Sanjar Ataxonoviç

Umumiy örta ta'limda ustoz–şogird munosabatlarining pedagogik asoslari va
özaro işonç muhitini şakllantiriş mexanizmlari.....396
Qorayev Samaridin Barakayeviç

Talabalarning ai literacy kompetensiyasi: mazmun va şakllaniş şartlari 403
Botirova Dildora Dustkulovna

Bola manfaatlarini ta'minlaşda davlat maktabgaça ta'lim taşkiloti boşqaruv subyektlari va
mahalla hamkorligining taşkiliy-huquqiy asoslari.....407
Samandarova Nazokat Akmal qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Kollaborativ yondaşuv asosida öqitişda ta'lim oluvçilarni guruhlarga ajratiş parametrlari 411
Normahamatova Inoyatxon Maxmudovna

Kiçik maktab yoşidagi bolalar tarbiyasida maktab, oila va mahalla hamkorligining pedagogik mexanizmlari 415
Abdumadjitova Iroda Islamovna

Bölajak boşlanğiç sinf öqituvçilarining integrativ-metodik tayyorgarligini takomillaştirişning ustuvor yönalişlari 419
N. J. Jörayeva

Kiçik yoşdagi bolalarni rivojlantirişda raqamli va interaktiv ta'lim resurslaridan foydalanişning pedagogik imkoniyatlari 423
Mamatova Maftuna Nabijon qizi

Talabalarni milliy-ma'naviy qadriyatlar asosida tarbiyalaşning pedagogik şart-şaroitlari va taşkiliy-metodik ta'minoti 431
Abdullaeva Rayxon Atanazarovna

Boşlanğiç sinf öquvçilarida öqiş savodxonligi va matn bilan işlaş kompetensiyasini rivojlantirişning raqamli-didaktik texnologiyalari 437
Doniyarov Mavlonbek Araboviç

Zahiriddin Muhammad Bobur ijodining örganiliş tarixi 444
Mamaşukurova Niginaxon Xoljöra qizi

Bölajak pedagoglarda tanqidiy va ijodiy fikrlaşni uyğun rivojlantiriş metodikasi 448
Ernazarova Gulnora Oblaqulovna

Типичные произносительные ошибки студентов и пути их преодоления 453
Усманова Светлана Нематовна

Использование искусственного интеллекта в обучении русскому языку: возможности и методические ограничения 459
Юсупова Сохила Сайфиевна

Olamning lisoniy manzarasi xususida mulohazalar 465
Şodiyeva Şoxida Inatovna

Talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatida metakognitiv kompetensiyalarini rivojlantiriş metodikasi 469
Asadullayeva Nargiza Sayfullayevna

Texnologik ta'lim yönalişi talabalarining kasbiy kompetentligini şakllantirişda nazariy va amaliy tayyorgarlik uzviyligi 476
Qalandarova Örinpoşşa Yöldaşovna

Bölajak boşlanğiç sinf öqituvçilarining pedagogik texnikasini rivojlantirişda metodologik yondaşuvlar integratsiyasi 480
Xolmöminova Bahora Abdujalolovna

Öquvçilarning tadbirkorlik faoliyatiga tayyorgarlik darajasini rivojlantiriş metodikasi 483
Abdullayeva Komila Tursunovna

Tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talabalarida tibbiy etika va deontologik madaniyatni rivojlantirişning innovatsion pedagogik texnologiyalari 489
Böriyeva Pokiza Akbar qizi

Maktabgaça katta yoşdagi bolalarni tabiatni taniştiriş asosida intellektual qobiliyatlarini şakllantiriş 493
Primova Şahnoza Tölqinovna

Maktabgaça yoşdagi bolalar tarbiyasida musiqa san'atining pedagogik ahamiyati 496
Djalilov Ergaş Kenjayeviç

Maktabgaça ta'lim taşkilotlarida interaktiv öyin texnologiyalari yordamida bolalarning ijodkorlik salohiyatini rivojlantiriş 500
Salimova Dilmira Farxodovna, Samigova Dilnoza Ergaşevna

Bölajak pedagoglarning kasbiy-pedagogik faoliyatida tasviriy san'at vositalaridan foydalanişning kreativ va didaktik imkoniyatlari 504
Giyasova Nilufar Barotbayevna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Формирование исследовательской компетентности будущих учителей начальных классов посредством проектно-ориентированного обучения 510
Джалилова Шоира Чариевна

Maktabgacha ta'limda SMART texnologiyalardan foydalanishning ilmiy-pedagogik shart-sharoitlari 515
Suponova Zulxumor Baxtiyor qizi

Maktabgaça yoşdagi bolalar kreativligini rivojlantirişga yönaltirilgan interfaol metodlar va ularni qöllaş usullari 520
Abdusattorova Iroda Ilhom qizi

Sun'iy intellekt yordamida iqtisodiy-ijtimoiy geografiya fani uçun dars ssenariylari va interaktiv materiallar tayyorlaşga yordam beruvçi dasturlar 525
Akbar Şerxon Baxtiyor öğli

Bölajak tarbiyaçilarning iqtisodiy madaniyatini rivojlantiriş pedagogik konsepsiyasining mazmuni 530
Azimova Muşarraf Utkirovna

BÖLAJAK PEDAGOGLARNING KASBIY-PEDAGOGIK FAOLIYATIDA TASVIRIY SAN'AT VOSITALARIDAN FOYDALANIŞNING KREATIV VA DIDAKTIK IMKONIYATLARI

Giyasova Nilufar Barotbayevna
Angren universiteti, "Pedagogika va psixologiya" kafedrasi öqituvçisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada bölajak pedagoglarning kasbiy-pedagogik faoliyatiga tasviriy san'at vositalarini integratsiyalaşning nazariy va amaliy imkoniyatlari yoritilgan. Tasviriy san'atning pedagogik faoliyatda faqat badiiy bilim va könikmalarni şakllantiriş vositasi emas, balki turli fanlarni öqitiş mazmunini vizuallaştiriş, murakkab tuşunçalarni obrazli ifodalaş, didaktik materiallarni kreativ loyihalaş va ta'lim oluvçilarning ijodiy faolligini oşiriş omili sifatidagi ahamiyati asoslangan. Bölajak pedagoglarning öz mutaxassislik fanlari mazmuniga mos ravişda rang, şakl, kompozitsiya, grafik tasvir, ramz, vizual modellaştiriş va dizayn elementlaridan foydalaniş imkoniyatlari tahlil qilingan. Şuningdek, tasviriy san'at vositalaridan tizimli foydalaniş orqali pedagogik mahorat, kreativ kompetentlik, metodik mustaqillik va kasbiy salohiyatni rivojlantirişning pedagogik yönalişlari taklif etilgan.

Kalit sözlar: bölajak pedagog, tasviriy san'at vositalari, kreativ kompetentlik, pedagogik mahorat, pedagogik salohiyat, fanlararo integratsiya, vizual ta'lim, didaktik dizayn, vizual modellaştiriş, ijodiy yondaşuv.

Abstract: This article examines the theoretical and practical possibilities of integrating visual art tools into the professional and pedagogical activities of prospective teachers. It explains the role of visual art not only as a means of developing artistic knowledge and skills, but also as a tool for visualizing subject content, representing complex concepts through images, creatively designing teaching materials, and increasing learners' creative engagement. The article explores how prospective teachers can use colour, form, composition, graphic representations, symbols, visual modelling, and design elements in accordance with the content of their respective teaching subjects. It also proposes pedagogical approaches to the systematic use of visual art tools for developing pedagogical mastery, creative competence, methodological independence, and professional potential.

Key words: prospective teachers, visual art tools, creative competence, pedagogical mastery, pedagogical potential, interdisciplinary integration, visual learning, didactic design, visual modelling, creative approach.

Аннотация: В статье рассматриваются теоретические и практические возможности интеграции средств изобразительного искусства в профессионально-педагогическую деятельность будущих педагогов. Обосновывается значение изобразительного искусства не только как средства формирования художественных знаний и навыков, но и как инструмента визуализации содержания различных учебных дисциплин, образного представления сложных понятий, креативного проектирования дидактических материалов и повышения творческой активности обучающихся. Анализируются возможности использования цвета, формы, композиции, графических изображений, символов, визуального моделирования и элементов дизайна в соответствии с содержанием профессиональных дисциплин будущих педагогов. Предлагаются педагогические направления системного применения средств изобразительного искусства для развития педагогического мастерства, креативной компетентности, методической самостоятельности и профессионального потенциала будущих учителей.

Ключевые слова: будущий педагог, средства изобразительного искусства, креативная компетентность, педагогическое мастерство, педагогический потенциал, междисциплинарная интеграция, визуальное обучение, дидактический дизайн, визуальное моделирование, творческий подход.

KIRIŞ

Zamonaviy ta'lim jarayonida pedagogdan faqat öz faniga oid nazariy bilimlarni egallaş va ularni ta'lim oluvçilarga yetkaziş talab etilmaydi. Bugungi öqituvçi öquv materialini tuşunarli, qiziqarli, mazmunan izçil va turli ta'lim ehtiyojlariga mos şaklda taşkil eta olişi, murakkab tuşunçalarni sodda vositalar orqali izohlaşi, mustaqil didaktik yeçimlar işlab çiqişi hamda ta'lim oluvçilarning ijodiy imkoniyatlarini yuzaga çiqarişi zarur. Bu esa bölajak pedagoglarni tayyorlaş jarayonida ularning kreativ kompetentligi va pedagogik salohiyatini rivojlantirişga alohida e'tibor qaratişni taqozo etadi.

Mazkur vazifani amalga oşirişda tasviriy san'atning imkoniyatlaridan foydalaniş muhim pedagogik ahamiyatga ega. Çunki tasviriy san'at faqat rangtasvir, grafika, haykaltaroşlik yoki badiiy kompozitsiya bilan çeklanmaydi. Uning asosiy ifoda vositalari – rang, şakl, çiziq, hajm, nisbat, ritm, kompozitsiya, ramz va vizual obrazlar – ta'lim mazmunini taşkil etiş, axborotni ifodalaş, bilimlarni tizimlaştiriş va öquv jarayonini loyihalaşda ham qöllanilişi mumkin.

Masalan, pedagog öz faniga oid murakkab mavzuni oddiy matn orqali tuşuntiriş bilan çeklanmasdan, uni sxema, grafik model, infografika, rangli belgilaş, vizual xarita yoki obrazli topşiriq yordamida ifodalaşi mumkin. Bunday yondaşuv ta'lim mazmunining körgazmaliligini oşiriş bilan birga pedagogning metodik ijodkorligini ham namoyon etadi.

Özbekiston Respublikasining "Ta'lim töğrisida"gi Qonunida ta'limning insonparvarlik, uzluksizlik va izçillik tamoyillari belgilangan1. Mazkur tamoyillar ta'lim jarayonida şaxsning intellektual, ijodiy va individual imkoniyatlarini rivojlantirişga xizmat qiluvçi zamonaviy pedagogik yondaşuvlardan foydalanişning muhimligini körsatadi.

UNESCOning 2024-yilda qabul qilingan Madaniyat va san'at ta'limi böyiça doiraviy hujjatida san'at ta'limining ijodkorlik, tanqidiy fikrlaş, madaniy anglaş va şaxsning har tomonlama rivojlanişiga qöşadigan hissasi alohida e'tirof etilgan.2 Bu yondaşuv san'at vositalaridan ta'limning boşqa yönalişlarida ham maqsadli foydalaniş imkoniyatlarini kengaytiradi.

Şu nuqtayi nazardan, bölajak pedagoglarni tayyorlaşda tasviriy san'at imkoniyatlarini faqat badiiy faoliyat bilan çegaralamasdan, ularni bölajak kasbiy faoliyatida qöllay oladigan universal pedagogik vositalar sifatida örgatiş dolzarb masalalardan biridir.

Maqolaning maqsadi – bölajak pedagoglarning kasbiy-pedagogik faoliyatida tasviriy san'at vositalaridan foydalanişning didaktik va kreativ imkoniyatlarini oçib beriş hamda uşbu vositalar orqali pedagogik mahorat, kreativ kompetentlik va kasbiy salohiyatni rivojlantirişning pedagogik yönalişlarini asoslaş.

Maqolaning asosiy vazifalari:

1. Tasviriy san'at vositalarining pedagogik faoliyatdagi funksiyalarini aniql aş;
2. Turli fanlarni öqitişda vizual-badiiy vositalardan foydalaniş imkoniyatlarini yoritiş;
3. Tasviriy san'at vositalari va kreativ kompetentlik örtasidagi aloqadorlikni asoslaş;
4. Bölajak pedagoglarning pedagogik mahorati va metodik salohiyatini rivojlantiriş mexanizmlarini körsatiş;
5. Tasviriy san'at vositalaridan foydalanişning tizimli pedagogik ta'sir yönalişlarini taklif etiş.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR ŞARHI

Tasviriy san'at va ta'lim jarayonining özaro aloqadorligi pedagogika, psixologiya, san'atşunoslik hamda ta'lim texnologiyalari doirasida turli olimlar tomonidan örganilgan.

J. Dyui "Art as Experience" asarida san'atni inson tajribasi, faoliyati va atrof-muhit bilan özaro munosabati bilan boğliq hodisa sifatida izohlaydi.3 Uşbu qaraş san'at vositalaridan ta'lim jarayonida foydalanişni faqat estetik tarbiya bilan çeklamasdan, ularni faol biliş va tajriba orttiriş vositasi sifatida körib çiqiş imkonini beradi.

L. S. Vigotskiy ijodiy tasavvur va inson faoliyati örtasidagi aloqadorlikni tahlil qilib, yangi ijodiy mahsulot mavjud tajriba elementlarini qayta birlaştiriş orqali yuzaga kelişini ta'kidlaydi4 . Bu yondaşuv bölajak pedagogning öz faniga oid ma'lumotlarni yangi vizual şakllarda ifodalaşi, didaktik materiallarni mustaqil işlab çiqişi va dars mazmuniga ijodiy yondaşişini nazariy jihatdan tuşuntiradi.

R. Arnheim vizual tafakkur masalasini örganib, köriş va fikrlaş jarayonlari örtasidagi uzviy boğliqlikni asoslagan5. Uning qaraşlari vizual tasvirni faqat bezak yoki qöşimça körgazma sifatida emas, balki biliş va fikrlaş jarayonining faol tarkibiy qismi sifatida talqin qilişga imkon beradi.

R. Mayerning multimedia ta'limiga oid tadqiqotlarida söz va tasvirning maqsadli uyğunligi öquv materialini özlaştiriş jarayoniga ta'sir etuvçi muhim omillardan biri sifatida örganilgan6. Bu esa bölajak pedagoglarning matn, tasvir, sxema, diagramma va boşqa vizual vositalarni didaktik maqsadga muvofiq birlaştiriş kompetensiyasini rivojlantiriş zarurligini körsatadi.

1 O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrdagi O'RQ-637-son "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. 4-modda. URL: https://lex.uz/docs/-5013007

2 UNESCO. UNESCO Framework for Culture and Arts Education. Adopted at the UNESCO World Conference on Culture and Arts Education, Abu Dhabi, 13–15 February 2024. URL: https://www.unesco.org/sites/default/files/medias/fichiers/2024/02/WCCAE_UNESCO%20Framework_EN.pdf

3 Dewey J. Art as Experience. New York: Minton, Balch & Company, 1934.

4 Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте: психологический очерк. Москва–Ленинград: Государственное издательство РСФСР, 1930. 80-bet

5 Arnheim R. Visual Thinking. Berkeley: University of California Press, 1969. 345 p.

6 Mayer R.E. Multimedia Learning. 2nd ed. New York: Cambridge University Press, 2009.Multimedia Learning, 2-nashr, Cambridge University Press, 2009

L. Şulman pedagogning kasbiy bilimlari tarkibida pedagogik mazmun bilimining muhim örnini asoslab bergan7. Mazkur yondaşuvga köra, pedagog fan mazmunini biliş bilan birga, uni ta'lim oluvçiga qanday şaklda, qaysi metod va vositalar yordamida tuşuntirişni ham egallaşi kerak. Tasviriy san'at vositalaridan foydalaniş ana şu pedagogik mazmun bilimini boyituvçi imkoniyatlardan biri hisoblanadi.

M. Mishra va M. Koehler tomonidan işlab çiqilgan texnologik-pedagogik-fan mazmuni bilimlari modeli (TPACK) pedagogning fan mazmuni, pedagogik yondaşuv va texnologiyalarni özaro uyğunlaştiriş qobiliyatiga e'tibor qaratadi8. Uşbu model tasviriy san'at vositalarini zamonaviy ta'lim texnologiyalari bilan birgalikda qöllaşning metodologik asoslarini kengaytiradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Maqolada ilmiy adabiyotlarni tahlil qiliş, qiyosiy tahlil, umumlaştiriş, pedagogik modellaştiriş va tizimli yondaşuv metodlaridan foydalanildi. Mazkur yondaşuvlar asosida tasviriy san'at vositalarining bölajak pedagoglarning kasbiy faoliyatiga ta'siri, ularning kreativ kompetentligini rivojlantirişdagi imkoniyatlari va pedagogik mahorat bilan boğliq jihatlari nazariy jihatdan tahlil qilindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

1. Tasviriy san'at vositalarining pedagogik faoliyatdagi mazmuni va funksiyalari

Tasviriy san'at vositalarini pedagogik faoliyatga tatbiq etiş deganda, san'atning ifoda vositalari va badiiy loyihalaş tamoyillaridan foydalanib, öquv materialini tuşunarli, tizimli, körgazmali va ijodiy şaklda taşkil etiş tuşuniladi.

Bu jarayonda pedagogning vazifasi öquvçilarga rasm çizişni örgatiş emas, balki öz fanining mazmunini ifodalaşda vizual imkoniyatlardan maqsadli foydalanişdir.

Tasviriy san'at vositalarining pedagogik faoliyatdagi asosiy funksiyalari:

1. **Vizual-didaktik funksiya** – öquv materiallarini rasm, sxema, diagramma va grafik modellar orqali tuşunarli ifodalaş.
2. **Obrazli ifodalaş funksiyasi** – murakkab va mavhum tuşunçalarni ramz, obraz hamda vizual belgilar yordamida yoritiş.
3. **Kreativ-loyihalaş funksiyasi** – mustaqil didaktik materiallar, topşiriqlar va körgazmali vositalar yaratiş.
4. **Kommunikativ funksiya** – axborotni rang, şakl va tasvirlar orqali aniq hamda tuşunarli yetkaziş.
5. **Motivatsion funksiya** – vizual vositalar yordamida ta'lim oluvçilarning fan va mavzuga qiziqişini oşiriş.
6. **Rivojlantiruvçi funksiya** – kuzatiş, tahlil qiliş, taqqoslaş va ijodiy fikrlaş könikmalarini rivojlantiriş.

Demak, tasviriy san'at vositalari pedagogik faoliyatda körgazmalilikni ta'minlaş bilan çeklanmaydi. Ular öquv mazmunini qayta loyihalaş, öquvçilarning biliş faoliyatini taşkil etiş va pedagogning metodik ijodkorligini namoyon etiş vositasi sifatida ham ahamiyatlidir.

2. Bölajak pedagoglarning öz mutaxassislik fanlarini öqitişda tasviriy san'at vositalaridan foydalanişi

Tasviriy san'at vositalarining eng muhim jihati şundaki, ularni turli fanlarning mazmuniga moslaştiriş mumkin. Bunda har bir pedagog öz mutaxassisligi xususiyatidan kelib çiqib, rang, şakl, kompozitsiya, grafik tasvir, ramz va vizual modellaştiriş vositalaridan foydalanadi.

Masalan:

1. **Matematika fanida:** geometrik şakllar, rangli grafiklar, fazoviy modellar, simmetriya va proporsiya asosidagi vizual topşiriqlar. Bunda tasviriy san'atning şakl, nisbat, ritm va kompozitsiya elementlari matematik tuşunçalarni izohlaşga xizmat qiladi.
2. **Biologiya fanida:** ösimlik va hayvonot dunyosining tuzilişi, biologik jarayonlar, hujayra modeli, ekologik boğlanişlar va tabiiy tizimlarni sxematik tasvirlaş. Bunda pedagog vizual modellaştiriş orqali murakkab biologik jarayonlarni izçil tuşuntiriş mumkin.

7 Shulman L.S. Those Who Understand: Knowledge Growth in Teaching // Educational Researcher. 1986. Vol. 15, No. 2. P. 4–14. DOI: https://doi.org/10.3102/0013189X015002004Educational Researcher, 15-jild, 2-son, 4–14-bet, 1986

8 Mishra P., Koehler M.J. Technological Pedagogical Content Knowledge: A Framework for Teacher Knowledge // Teachers College Record. 2006. Vol. 108, No. 6. P. 1017–1054. DOI: https://doi.org/10.1111/j.1467-9620.2006.00684.xTeachers College Record, 108-jild, 6-son, 1017–1054-bet, 2006

3. **Tarix fanida:** tarixiy voqealar ketma-ketligini vizual vaqt çiziği, tarixiy xarita, ramziy belgilar, tarixiy muhitni aks ettiruvçi kompozitsiyalar va vizual hikoyalaş orqali ifodalaş.

Uşbu misollar tasviriy san'at vositalarining fanlararo qöllaniş imkoniyatlarini körsatadi. Bunda muhim jihat – pedagog öz fanining mazmunini saqlagan holda, uni öquvçilarning yoş xususiyatlari va biliş imkoniyatlariga mos vizual şaklda ifodalay olişidir.

3. Tasviriy san'at vositalaridan foydalaniş orqali bölajak pedagoglarning kreativ kompetentligini rivojlantiriş

Kreativ kompetentlik pedagogning öz kasbiy faoliyatida yangi ğoyalarni ilgari suriş, muammoli vaziyatlarga noodatiy yondaşiş, öquv materialini yangiça şaklda taşkil etiş va mustaqil metodik yeçimlar işlab çiqiş qobiliyatlarini qamrab oladi.

Bölajak pedagogda uşbu kompetentlikning şakllanişi faqat ijodiy fikrlaş haqida nazariy ma'lumot oliş bilan çegaralanmasligi kerak. Talaba öz faniga oid bilimlarni turli vizual vositalar orqali qayta ifodalaş, yangi didaktik material yaratiş va öz tanlovini pedagogik jihatdan asoslaş imkoniyatiga ega bölişi lozim.

Tasviriy san'at vositalaridan foydalaniş kreativ kompetentlikning quyidagi tarkibiy jihatlarini rivojlantirişga xizmat qilişi mumkin:

1. **Ğoyaviy-ijodiy komponent.** Talabaning öquv mavzusini yangiça ifodalaş, muqobil vizual yeçimlar taklif etiş va mustaqil ğoya işlab çiqiş qobiliyatini rivojlantiradi.
2. **Vizual-kommunikativ komponent.** Öquv mazmunini rang, şakl, grafik tasvir, ramz va kompozitsiya yordamida tuşunarli yetkaziş könikmasini şakllantiradi.
3. **Didaktik-loyihalaş komponenti.** Öz faniga mos körgazmali vositalar, topşiriqlar, taqdimotlar va öquv materiallarini mustaqil işlab çiqişga yönaltiradi.
4. **Muammoli-ijodiy komponent.** Bir mavzuni turli usullarda tuşuntiriş, mavjud didaktik materialdagi kamçiliklarni aniql aş va ularni yangiça yeçimlar orqali takomillaştiriş imkonini beradi.
5. **Refleksiv-baholaş komponenti.** Talabaning yaratgan vizual materialini pedagogik maqsad, mazmun, tuşunarlilik va samaradorlik nuqtayi nazaridan tahlil qiliş qobiliyatini rivojlantiradi.

Uşbu topşiriqlarning asosiy maqsadi bölajak pedagogni professional rassomga aylantiriş emas, balki unda tasviriy san'at vositalaridan pedagogik maqsadda foydalana oliş qobiliyatini şakllantirişdir.

4. Tasviriy san'at vositalarining pedagogik mahorat va kasbiy salohiyatni oşirişdagi örni

Pedagogik mahorat öqituvçining fan mazmunini çuqur bilişi, uni samarali metodlar yordamida tuşuntirişi, ta'lim jarayonini taşkil etişi, ta'lim oluvçilar bilan muloqot örnatişi va ularning rivojlanişiga şaroit yaratişi bilan belgilanadi.

Tasviriy san'at vositalaridan foydalaniş uşbu faoliyatning bir neça jihatlarini takomillaştiradi.

Birinçidan, pedagogning metodik mahoratini rivojlantiradi. Çunki u dars mavzusiga mos vizual vositani tanlaş, uni işlab çiqiş va ta'lim jarayoniga töğri kirişni örganadi.

Ikkinçidan, didaktik loyihalaş qobiliyatini oşiradi. Pedagog öquv materialining mazmuniy tuzilişi, axborotlar ketma-ketligi, körgazmali vositalarning joylaşuvi va darsdagi vazifasini oldindan rejalaştiradi.

Üçinçidan, kommunikativ mahoratni rivojlantiradi. Vizual materiallardan maqsadli foydalaniş pedagogga fikrni turli şakllarda tuşuntiriş, mavhum tuşunçalarni obrazli ifodalaş va öquvçilarning savollariga körgazmali javob beriş imkonini beradi.

Törtinçidan, pedagogik ijodkorlikni kuçaytiradi. Öqituvçi tayyor metodik materiallar bilan çeklanib qolmasdan, öz faniga mos yangi topşiriqlar, öquv öyinlari, vizual modellar va taqdimotlar yaratadi.

Beşinçidan, kasbiy moslaşuvçanlikni rivojlantiradi. Turli ta'lim oluvçilarning qiziqişi, biliş darajasi va özlaştiriş xususiyatlariga qarab bir mavzuni turliça ifodalaş imkoniyati kengayadi.

Şu sababli tasviriy san'at vositalaridan foydalaniş pedagogik mahoratni bevosita va avtomatik tarzda oşiradi, deb emas, balki maqsadli pedagogik tayyorgarlik, metodik maşqlar va refleksiv faoliyat orqali uning ayrim muhim tarkibiy qismlarini rivojlantiradi, deb qaraş töğri böladi (1-jadval).

1-jadval: **Tasviriy san'at vositalaridan foydalanişning bölajak pedagoglar kasbiy faoliyatiga pedagogik ta'sir yönalişlari, şakllanadigan qobiliyat va könikmalar hamda ularning namoyon bölişi**

Pedagogik ta'sir yönalişi	Şakllanadigan qobiliyat va könikmalar	Kasbiy faoliyatdagi namoyon bölişi
Biliş-kognitiv ta'sir	Vizual axborotni anglaş, tahlil qiliş va tizimlaştiriş	Murakkab mavzularni tuşunarli izohlaş
Kreativ ta'sir	Yangi ğoya, muqobil yeçim va mustaqil material yaratiş	Ijodiy dars topşiriqlarini işlab çiqiş
Metodik ta'sir	Didaktik materialni loyihalaş va moslaştiriş	Darsni maqsadga muvofiq taşkil etiş
Kommunikativ ta'sir	Axborotni obrazli va körgazmali ifodalaş	Öquvçilar bilan samarali muloqot
Refleksiv ta'sir	Öz faoliyatini tahlil qiliş va baholaş	Metodik kamçiliklarni aniql aş va bartaraf etiş
Motivatsion ta'sir	Ijodiy faoliyatga qiziqiş va kasbiy taşabbus	Pedagogik faoliyatda yangilikka intiliş

Taklif etilayotgan tizimning muhim jihati şundaki, tasviriy san'at vositalari bölajak pedagogning barça kasbiy vazifalarini almaştirmaydi. Aksinça, ularni fan mazmuni, pedagogik metodlar va ta'lim texnologiyalari bilan uyğunlaşgan holda pedagogning kasbiy imkoniyatlarini kengaytiradi.

Şunday qilib, bölajak pedagog tasviriy san'at vositalarini öz mutaxassislik faniga mos ravişda tanlaş, qayta işlaş, loyihalaş va amaliyotda qöllaşni egallaganida, san'atning pedagogik imkoniyatlari uning kasbiy faoliyatining tarkibiy qismiga aylanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Olib borilgan nazariy tahlillar asosida quyidagi xulosalarga kelindi:

1. Tasviriy san'at bölajak pedagoglarni kasbiy tayyorlaş jarayonida faqat badiiy bilim va könikmalarni şakllantiruvçi yönaliş sifatida emas, balki turli fanlarning mazmunini vizual ifodalaş, didaktik materiallarni loyihalaş va ta'lim jarayonini kreativ taşkil etiş vositasi sifatida ham qaralişi lozim.
2. Rang, şakl, çiziq, kompozitsiya, ramz, grafik tasvir, vizual modellaştiriş va dizayn elementlaridan foydalaniş bölajak pedagoglarning öz mutaxassislik fanlariga mos didaktik yeçimlar işlab çiqiş imkoniyatlarini kengaytiradi.
3. Tasviriy san'at vositalarini fan mazmuniga moslaştiriş bölajak pedagoglarda ğoyaviy-ijodiy, vizual-kommunikativ, didaktik-loyihalaş, muammoli-ijodiy va refleksiv-baholaş qobiliyatlarini rivojlantirişga xizmat qiladi.
4. Tasviriy san'at vositalaridan maqsadli foydalaniş pedagogning metodik mahorati, darsni loyihalaş qobiliyati, öquv materialini tuşunarli ifodalaşi va kasbiy ijodkorligini takomillaştiriş imkonini beradi. Buning uçun san'at vositalari pedagogik maqsad, fan mazmuni va ta'lim oluvçilarning yoş xususiyatlariga mos tanlanişi zarur.
5. Bölajak pedagoglarning kasbiy tayyorgarligida tasviriy san'at vositalaridan foydalaniş anglaş, fan mazmuniga moslaştiriş, mustaqil loyihalaş, pedagogik faoliyatda qöllaş hamda refleksiya va takomillaştiriş bosqiçlari asosida tizimli taşkil etilişi maqsadga muvofiq.
6. Tasviriy san'at vositalarining pedagogik ta'siri faqat körgazmalilikni oşiriş bilan çegaralanmaydi. U pedagogning fikrlaş uslubi, metodik mustaqilligi, kreativ yondaşuvi, kommunikativ imkoniyatlari va kasbiy salohiyatini rivojlantirişga xizmat qiluvçi köp qirrali omildir.

Umuman olganda, bölajak pedagoglarni tayyorlaş jarayonida tasviriy san'at imkoniyatlaridan fanlararo integratsiya asosida foydalaniş ularning kreativ kompetentligini rivojlantiriş va pedagogik mahoratini takomillaştirişning istiqbolli yönalişlaridan biri hisoblanadi. Bunda tasviriy san'at pedagog uçun alohida kasbiy faoliyat sohasi emas, balki öz fanini samarali öqitiş, yangi metodik yeçimlar yaratiş va ta'lim oluvçilarning ijodiy imkoniyatlarini rivojlantirişga xizmat qiladigan universal pedagogik vosita sifatida namoyon böladi.

Foydalanilgan adabiyotlar röyxati:

1. Özbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrdagi O'RQ-637-sonli "Ta'lim töğrisida"gi Qonuni. URL: https://lex.uz/docs/-5013007
2. UNESCO. UNESCO Framework for Culture and Arts Education. Abu Dhabi, 2024. URL: https://www.unesco.org/en/articles/unesco-member-states-adopt-global-framework-strengthen-culture-and-arts-education
3. Dewey J. Art as Experience. New York: Minton, Balch & Company, 1934.
4. Выготский Л. С. Воображение и творчество в детском возрасте. Москва: Просвещение, 1991.

5. Arnheim R. Visual Thinking. Berkeley: University of California Press, 1969.
6. Mayer R. E. Multimedia Learning. 2nd ed. New York: Cambridge University Press, 2009.
7. Shulman L. S. Those Who Understand: Knowledge Growth in Teaching // Educational Researcher. 1986. Vol. 15, No. 2. P. 4–14.
8. Mishra P., Koehler M. J. Technological Pedagogical Content Knowledge: A Framework for Teacher Knowledge // Teachers College Record. 2006. Vol. 108, No. 6. P. 1017–1054.
9. Guilford J. P. Creativity // American Psychologist. 1950. Vol. 5, No. 9. P. 444–454.
10. Torrance E. P. Guiding Creative Talent. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1962.
11. Eisner E. W. The Arts and the Creation of Mind. New Haven: Yale University Press, 2002.

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta’limotlar tarixi
13.00.02 Ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar böyiça)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport maşğulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta’limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta’lim nazariyasi va metodikasi (ta’lim sohalari va bosqiçlari böyiça)
13.00.07 Ta’limda menejment
13.00.08 Maktabgaça ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGAÇA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Aşurov
Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov
Musahhih: Alibek Zokirov
Sahifalovçi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №11(1)

© Materiallar köçirib bosilganda "Maktabgaça va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida körsatilişi şart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgaça va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan Özbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C–5669363 reyestr raqami tartibi böyiça röyxatdan ötkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toşkent şahar, Yunusobod tumani 19-mavze, 17-uy.